

**Қазақстан Республикасы Ішкі істер Министрлігі
Бәрімбек Бейсенов атындағы
Қарағанды Академиясы**

Әскери және арнайы - тактикалық даярлық кафедрасы

АТЫС ДАЯРЛЫҒЫ

№3- Ату кезіндегі оқтың (гранатаның)
шашырауы, атудың нақтылығы тақырыбы бойынша

ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМ

Дайындаған :полиция полковнигі
І.Б.Нысанқұлов

Қарағанды қ. 2016ж.

Оқулық-тәрбиелік мақсаттары:

1. Курсанттарға атыстың негізгі элементтерімен, ішкі және сыртқы баллистикамен таныстыру.
2. Курсанттарға ату кезіндегі оқтың шашыраулар себептерімен таныстыру;
3. Курсанттардың заң талаптарын сақтауға тәрбиелеу.

Сабақ түрі: тәжірибелік

Әдісі: әңгіме жүзінде түсіндіру, көрсету

Өткізілетін орын: атыс даярлық сыныбы

Оқулық сұрақтар:

1. Оқтың шашыралуы:

- шашырау құбылысы;
- шашырау себептері;
- шашырау заңы;
- орташа тию нүктесін анықтау;

2. Атыстың нақты болуы туралы түсінік:

- тиюдің анық болу мүмкіндігі;
- нысананы жоюдың мүмкіндігі;
- әр түрлі жағдайға байланысты атыс нақтылығының ерекшелігі;

3. Қару мен оқ-дәрілерді күту, сақтау және есепке алу:

- ПО қарулар мен оқ-дәрілерді күту мен сақтаудың тәртібі;
- Гранатты қолдану, күту мен сақтау;

Материалдық қамтамасыз етілуі:

1. ату негізінің плакаттары.
2. траектория макеті.
3. нысаналар.

Әдебиеттер :

- 1.1995. 30.08. Қазақстан Республикасының Конституциясы.
- 2.«Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы» Қазақстан Республикасының 2014жылғы 23 сәуірдегі N 199-V Заңы.
3. “Құқық қорғау қызметі туралы”Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы №380- IV заңы (ҚР 23.04.2014 N 200-V, ҚР 29.10.2015 № 374-V толықтырулар мен өзгертулер).
- 4.“Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында кәсіби қызметтік және дене шынықтыру даярлығын ұйымдастыру туралы” Қазақстан Республикасы ІІМ 2013 жылғы 06 наурыздағы №10 қбпү бұйрығы.
- 5.Ішкі істер органдары қызметкерлерінің атыс қаруларын қолдануғы құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері мен оларды атыс ережелеріне үйрету әдістемесі. Ақмола, 1998 .
- 6.Нысанқұлов І.Б. «Атыс дайындығы» оқу құралы. Қарағанды,2008
8. Нысанқұлов І.Б. «Атыс даярлығы» оқу құралы. Қарағанды,2012
- 9.С.Н. Солохин Учебное пособие по огневой подготовке. «Огневая подготовка сотрудников ОВД». Алматы 2003г.
- 10.Ішкі істер органдары қызметкерлерінің атыс қаруларын қолдануғы құқықтық және ұйымдастырушылық негіздері мен оларды атыс ережелеріне үйрету әдістемесі. Ақмола, 1998.
11. И.А. Дворяка Боевая подготовка работников ОВД. М. 1991.
12. Потапов А. Приемы стрельбы из пистолета. Москва-2005

1. Оқтың шашырауы.

Бір қарудан дәл көздеп және бірдей жағдайда атқанда кездейсоқ жағдайларға байланысты жағдайда немесе және әрбір оқтың басқаларға сай келмейтін өзінің тию нүктесі болады, соның салдарынан оқтардың бытырауы орын алады.

Жалпы жағдайды бір қарудан бірдей атылған оқтың (гранат) шашырау кұбылысы – оқтардың (гранат) нақты шашырауы немесе шашырау траекториясы б.т.

Оқ бағыттарының жиықтығы өздігінен шашырау нәтижесінде алынған – бағыт бау(сноп) деп аталады. Бағыттың ортасынан, көздеу нүктесінің үстінен, қиятын нүктені, тиюдiң орта нүктесі немесе шашырау орталығы деп атайды.

Оқтың және гранаталардың тию нүктесі орналасқан, қандай да бір бау траекториясын бұзып өткен аралық шашырау алаңы деп аталады. Шашырау алаңы «эллипс» пішінді болып келеді. Ату барысында тік бойымен жақын жерге атқанда шеңбер пішінін құрайды.

Шашырау пішінінен өткен перпендикулярлық сызықты олардың бұл шашырау (атыс) бағытына сәйкес келуі үшін, оны шашырау осі деп атайды.

Тию нүктесінен шашырау өсіне дейінгі қысқа аралықты жанама ауытқы (кейіндік) деп атайды.

Шашырау себептері.

Оқтардың (гранаталарды) шашырау туғызатын себептерді үш топқа бөлуге болады: оқ бастауы жылдамдықты бұзатын себептер, ұшу бұрыштарын және атыс бағытын бұзатын себептер, оқтардың ұшу жағдайын бұзатын себептер.

Бастапқы жылдамдықты бұзатын себептер мыналар болып табылады: оқтар (гранат) және оқ-дәріні жасағанда салмағының сай болмауы, оқтар (гранат) және оқсауыттың (гильзаның) пішіні мен өлшемінің дұрыс жасалмауы, оқ-дәрінің сапасыздығы, оқтаудың дұрыс болмауы және т.б. дайындау барысындағы нақтылықтың жоқтығы, қоздырған температурасының әр түрлі болуынан ауа температурасына байланысты түтікшедегі оқ дәрінің бірдей уақытта қызбауынан қоздырғыштың бұзылуы, қызу уақытының, деңгейінің бұзылуы және түтікшенің сапа жағдайы. Бұл себептер бастапқы жылдамдықтың ауытқуына және оқ-дәрінің ұшуының қашықтығына немесе белгілі бір қашықтыққа оқтардың шашырауына әкеліп соғады.

Ұшу бұрыштары мен атыс бағытын бұзатын себептер мыналар: қаруды көлденең және тік түрде көздеудің әр түрлілігі (көздеу қателігі); атуға дайындалу барысында алынған ұшу бұрыштарының әр түрлі болуы және қаруды қолайсыз ұстауы мен ілгектің жайсыз болуы; әсіресе кезекпен ату кезінде автоматты қаруды дұрыс ұстамау, қару тебіндісі мен қозғалуынан туатын түтікшенің тербелуі жағдайы арқылы ұнғының тербелу бұрышы ұлғаяды.

Бұл себептер қарудың жаналы бағытындағы оқтардың шашырау алаңының үлкендігіне әсер етеді, бұл көбінесе атушының қабілетіне байланысты.

Оқтардың ұшу жағдайын бұзатын себептер мыналар:

Ауа қысымының әр түрлі болуы және кезек-кезек ату барысындағы жел жылдамдығының әр түрлі күйде болуы, ауа қысымына қарсы тұратын оқтың (гранат) өлшемінің, пішінінің, салмағының өзгеруі.

Бұл себептер оқтардың жанама қаптал бағытқа шашырауының күшеюіне әкеліп соғады және көп жағдайда бұл оқ-дәрілермен атудың сыртқы жағдайына байланысты. Әрбір атыс кезінде аталған үш топтағы себептердің бәрі бір жағдайда болуы мүмкін.

Шашырауды тудыратын барлық себептерді толық жою мүмкін емес, бірақ, осындай шашыраудың себептерін білу оқтардың шашырауын азайтуға, оқтардың шоғырлануына септігін тигізеді.

Оқтардың шашырауын азайту атушының қабілетіне, атуға дұрыс дайындалуына, ату ережесін қолдана білу оқтардың шашырауын азайтуға, оқтардың шоғырлануына септігін тигізеді. Оқтардың шашырауын азайту атушының қабілетіне, атуға дұрыс дайындалуына, ату ережесін қолдана білу, оқтауына байланысты дұрыс көздеуіне, ағытқыш ілгекті жай басуына, қаруды қолайлы және бірдей жағдайда ұстауына және қару мен оқ-дәрілердің күштілігіне байланысты.

Шашырау заңы

Оқтардың көп мөлшерде атылуы кезінде (20-дан көп) тию нүктесінен шашырау алаңы арасында белгілі бір заңдылық үрдіс байқалады. Оқтардың (гранат) шашырауы кездейсоқ қателерге байланысты нақты заңдылыққа бағынатып шашырау заңдылығымен жүзеге асырылады., бұл заңдылық келесідей үш жағдаймен сипатталады: тию нүктесі шашырау алаңында тепе-теңсіз күйде орналасады – шашырау орталығына жақын және шашырау алаңының шеткі аумағына; кей кезде шашырау алаңында шашырау орталығы (орталық тию нүктесі) болып табылатын нүктені анықтауға болады, тию нүктесі симметриялы орналасады; тию нүктесі көптеген жағдайда бей-берекет емес, шектелген алаңда орналасады.

Сол себепті, шашырау заңдылығын жалпы түрде былай ықшамдауға болады. Бірдей жағдайда көп мөлшерде ату барысында оқтың (гранат) шашырауы тепе-теңсіз, симметриялы және бей-берекет емес.

ОРТАША ТИЮ НҮКТЕСІН АНЫҚТАУ

Оқтарды аз мөлшерде ату кезінде (5-ке дейін) тиюдің орта нүктесін кесіндінің бөлінген реттілік тәсілімен анықталады.

Бұл үшін мыналар қажет:

-екі тию нүктесін қосу және олардың арасын тең жартыға бөлу;

-алынған нүктені үшіншісімен қосу және арасындағы қашықтықтарды тең үш бөлікке бөлу;

-пайда болған тиюдiң орта нүктесiне арналған үш нүктенi төртiншiсiмен қосу және арасындағы қашықтықты тең төрт бөлiкке болу.

Төрт оқтың тиген жерiнiң орта нүктесiн төменгi оқтардың тиген жерiн жұптап қосып, екеуiнiң ортасын тура жалғап және алынған сызықты тең болу арқылы анықтауға болады. Тиюдiң орта нүктесiнде бесiншi нүкте қосылған жағдайда, бұл да осындай тәртiппен анықталады.

Көп оқтар атылған жағдайда тиюдiң орта нүктесi симметриялық шашырау негiзiне сәйкес шашырау осiн жүргiзу тәсiлiмен анықталады. Бұл үшiн мыналар қажет: тию нүктесiнiң төменгi (жақын) бөлiгiн санап шығып оны шашырау осiнiң биiктiгiнде болу; осындай тәртiпте тию нүктесiнiң оң және сол жақ бөлiгiн санап шығу және оны шашырау осiнiң жанама бағытында болу; шашырау осiн қию тиюдiң орта нүктесi болып табылады.

Тиюдiң орта нүктесiн, сонымен бiрге есептеу (санақ) тәсiлiмен де анықтауға болады. Бұл үшiн бiзге мыналар қажет:

-тию нүктесiнiң сол (оң) жағынан тiк сызық жүргiзу, тию нүктесiнен осы сызыққа дейiнгi қысқа аралықты өлшеу, барлық аралықты тiк сызыққа қосып, алынған сумманы тию нүктесiнiң санына болу керек;

-тию нүктесiнiң төменгi (жоғарғы) жағынан көлденең сызық жүргiзу, тию нүктесiнен осы сызыққа дейiнгi қысқа аралықты өлшеу;

-барлық аралықты көлденең сызыққа қосып, одан шыққан сумманы тию нүктесiнiң санына болу керек.

Алынған қортындыны берiлген сызықты тиюдiң орта нүктесiнен алып тастау арқылы анықтайды.

2. Атыстың нақты болуы туралы түсiнiк

Ату барысында оның көздеу сипатына, оған дейiнгi қашықтыққа, атыс жүргiзудiң тәсiлiне, оқ-дәрiлердiң түрi мен басқа да жағдайларға қарамастан әр түрлi нәтижеге жетуi мүмкiн. Белгiленген жағдайда ату тапсырмасын орындаудың тәсiлi болып ату бағасын жүргiзу, ату нақтылығын анықтау болып табылады. Атудың нақтылығы болып ату тапсырмасында алға қойылған ату нәтижесiнiң деңгейiне сәйкес болып табылады. Бұл алдын ала анықталған есеп жолымен немесе шебер атушының нәтижесiмен анықталады.

Ату нәтижесiн бағалау үшiн келесiдей көрсеткiштер қолданылады:

-бiр реттiк атқандағы тию мүмкiндiгi (бiр фигурадан тұратын); топтап атқандағы тию, тиген кездегi фигураларды математикалық түрде есептеу (бiрнеше фигурадан тұратын);

- тиген оқтарды математикалық түрде есептеу;

- атуға қажеттi оқ-дәрi, оқтар (гранат) орташа шығыны;

- ату тапсырысын орындау үшiн орта уақыт шығыны.

Бұған қоса, ату нақтылығына баға бергенде оқтардың ұшу күшi есепке алынады. Адамға оқ тию үшiн 10 кг/м күш жеткiлiктi. Ату қаруының оқ күшiн атудағы шегiне дейiн жоғалтпайды. Оқтардың (гранат) тесу әрекет қалқанды белгiлi бiр қалыңдықта және берiктiлiктi тесiп атуымен сипатталады. Тесу әрекетi барлық қаруға арналған ату iсiне арналған АДТ-де көрсетiлген.

Гранатометке қосылған кумулятивтік гранаталар кез келген жаңа заманның танкілерін, өздігінен жүретін – артиллериялық қондырғылар, БТР-ді жою мүмкіндігі бар.

Ату нақтылығын анықтағанда көбінесе тәжірибелік жолмен тиген оқтар саны оқтарудың ұшу күшіне есептелінеді. Атыс нақтылығының көрсеткішін, есептеу үшін оқтардың (гранат) шашырауының сипаттамасын, атуға дайындық кезіндегі жіберілген қателіктерді, сондай-ақ нысанаға тию мүмкіндігін анықтау тәсілі мен нысананы жою мүмкіндігін білу керек. Ату нақтылығы атысты жүргізу тәсіліне, атыстың қашықтығына, көздеу сипатына, бақылау жағдайына, атушының оқу деңгейі және т.б. себептерге байланысты.

Атыс қаруынан бір орында қозғалмай, ынғайлы жағдайда ату аса қолайлы (қиғаштап жатып, қорғаннан тұрған күйінде және т.б.), бірақта бұл ережелерді негізгілері деп есептеуге болмайды. Атыс тәсілін тыңдау барысында пайда болған жағдайларды басшылыққа алу қажет. Ату қашықтығы үлкейген сайын атыс нақтылығы төмендейді. Мұны былай түсінуге болады, қашықтықтың ұлғайуынан шашырау да ұлғаяды, атыс дайындығынан қателіктер өседі, тию мүмкіндігі төмендейді. Нысана өлшемі үлкен және бақылау жағдайы қолайлы болған сайын атыс нақтылана түседі. Егер де нысанаға жауапты атыс жүргізілсе, атыс уақыты қысқарады, атуға дайындық кезіндегі қателер көбейеді, сонымен бірге ату нақтылығы төмендей түседі. Аса жақсы дайындалған атушылар қарудың бұзылуына жол бермейді және атыс дайындығы кезіндегі қателіктерді аз жібереді, соның арқасында тию мүмкіндігі және ату нақтылығы өсе түседі.

Атыс нақтылығының белгілері мыналар: нысананы жою және қарсыластың тығылу орнын көздеу жағдайын өзгеруі, қарсыласқа әскери тәртіпте әсер ету, қарсыластың атыс жағдайын жою, әлсірету.

Өзінің атыс әрекетінің нақтылығын көрсететін белгілер мыналар: қарсыластың ешқандай шығын болмауы, дәл және ұйымдастырылған атыс әрекеті, қарсыластың тоқтаусыз қозғалысы және т.б.

Тиюдiң анық болу мүмкіндігі

Атуға дайындық барысындағы қателіктер және оқтардың (гранат) шашырауы салдарынан атыс кезінде нысанаға тию немесе тимеуі де мүмкін. Нысанаға тию мүмкіндігі кездейсоқ тиюмен сипатталады.

Тию мүмкіндігі деп ату барысындағы нысанаға тию деңгейімен сипатталатын сан есептеледі.

Тию мүмкіндігі нөлден бірге дейін өзгереді, өйткені барлық атыс кезінде пайда болуы мүмкін немесе мүлдем болмауы мүмкін. Тию мүмкіндігі негізінде ондықпен есептеледі немесе %-з күйінде көрсетіледі. Тию мүмкіндігін анықтау үшін әрбір шашырау алаңында нысанаға көзделген жеке жағдайларды табу керек және шашырау заңдылығына сәйкес нысана алаңына келетін тию мүмкіндігін %-бен есептеп шығу қажет.

Тию мүмкіндігінің үлкендігі тиюдiң орта нүктесінен нысана орталығына дейінгі жағдайға байланысты:

тиюдiң орта нүктесi орта нүктесiне неғұрлым жақын болса, шашырау алаңының негiзгi бөлiгiн нысана жауып тұрады да, солғұрлым тию мүмкiндiгi жоғары болады;

- нысана өлшемiнен; тиюдiң орта нүктесi нысана көздеу ортасына сәйкес келген жағдайда шашырау алаңында тию мүмкiндiгi көп болады;

- шашырау алаңының өлшемiне;

- сол немес басқа өлшемде нысанаға тию мүмкiндiгi солғұрлым көп болады, егер шашырау алаңы шағын болса, шашырау көздеу шегiнен шықпаса, онда тию мүмкiндiгi 100% -ға тең болады; ату бағытына;

- егер де нысана фронт бойынша көп соғылса және тереңдiгi қысқа болса, онда тию мүмкiндiгi ату барысында нысана флангiсi болады, егер нысана терең болса, ал фронтальдi ату барысында тереңдiкте тию мүмкiндiгi жоғары болады.

Тию мүмкiндiгiн арттыру үшiн мыналар қажет:

- қаруды тұрақты көздеу қабiлетiне қоя бiлу және дұрыс шабуылға тиюдiң орта нүктесiнiң нысана ортасымен сәйкестiлiгiн қамтамасыз ететiн көздеу нүктесi мен көздегiштi таңдай бiлу; атуға қолайлы сәттердi қолдана бiлу, оқтардың (гранат) шашырауына әкелетiн себептердi жоюға шаралар қолдану және қаруды нысанаға дәл көздеп ұстай бiлу керек.

Нысананы жоюдың мүмкiндiгi.

Атыс қаруымен ату барысында бiр тiрi нысананы және гранатометпен бiр реттiк нысананы көздегенде нысанаға тию жойылғанын бiлдiредi. Сондықтан бiр реттiк нысананы жою мүмкiндiгi деп берiлген ату барысында нысананың кез келген жерiне бiр рет тиетiн болса, нысана жойылды деп есептелетiн жағдайды түсiнемiз. Нысананы бiр рет ату барысында (P-1) жою мүмкiндiгi нысанаға тию (P) мүмкiндiгiмен теңестiрiледi, осы жағдайда нысананы жою мүмкiндiгiн есептеу нысанаға тию мүмкiндiгi шартымен анықталады.

Нысананы жою мүмкiндiгi (P1) бiрнеше бiрлiк атыста бiр кезекпен немесе бiрнеше кезекпен жүзеге асырылған жағдайда тию мүмкiндiгi барлық атыста бiрдей, мұндайда тию мүмкiндiгiнiң деңгейiн атыс мөлшерiнен теңестiрген бiрлiк айырымына тең болады.

$$P1 = 1 - (1 - P)N,$$

Мұндағы (1-P) – тимеу мүмкiндiгi.

Сол себептi , жою мүмкiндiгi атудың шынайлығын сипаттайды және қанша жағдайда нысанаға 100 рет атқанда тигiзетiнiн көрсетедi.

Егер де нысананы жою мүмкiндiгi 80%-дан кем болмаса атыс жоғары деңгейде болады деп айтуға болады.

Әр түрлi жағдайға байланысты атыс нақтылығының ерекшелiгi.

Ату нақтылығы атысты жүргiзу тәсiлiне, атыстың қашықтығына, көздеу сипатына, бақылау мағдайына, атушының оқу деңгейi және т.б. себептерге байланысты.

Атыс қаруынан бiр орында қозғалмай, ынғайлы жағдайда ату аса қолайлы (қиғаштап жатып, қорғаннан тұрған күйiнде және т.б.), бiрақта бұл ережелердi

негізгілері деп есептеуге болмайды. Атыс тәсіліп тыңдау барысында пайда болған жағдайларды басшылыққа алу қажет. Ату қашықтығы үлкейген сайын атыс нақтылығы төмендейді. Мұны былай түсінуге болады, қашықтықтың ұлғайуынан шашырау да ұлғаяды, атыс дайындығынан қателіктер өседі, тию мүмкіндігі төмендейді. Нысана өлшемі үлкен және бақылау жағдайы қолайлы болған сайын атыс нақтылана түседі. Егер де нысанаға жауапты атыс жүргізілсе, атыс уақыты қысқарады, атуға дайындық кезіндегі қателер көбейеді, сонымен бірге ату нақтылығы төмендей түседі. Аса жақсы дайындалған атушылар қарудың бұзылуына жол бермейді және атыс дайындығы кезіндегі қателіктерді аз жібереді, соның арқасында тию мүмкіндігі және ату нақтылығы өсе түседі.

Атыс нақтылығының белгілері мыналар: нысананы жою және қарсыластың тығылу орнын көздеу жағдайын өзгеруі, қарсыласқа әскери тәртіпте әсер ету, қарсыластың атыс жағдайын жою, әлсірету.

Өзінің атыс әрекетінің нақтылығын көрсететін белгілер мыналар: қарсыластың ешқандай шығын болмауы, дәл және ұйымдастырылған атыс әрекеті, қарсыластың тоқтаусыз қозғалысы және т.б.

3. Қару мен оқ-дәрілерді күту, сақтау және есепке алу.

Қару, оқ-дәрілерді қолдану, иелену тәртібі, тасымал, сақтау, есепке алу, суық қаруды дайындау, ату тирлерін ашу, ату-аңшылық стендтер, қару жөндеу шеберханаларын ашу, қару, оқ-дәрілермен сауда және аңшылық оқтармен сауда жасау арнайы бұйырықпен анықталған.

Бұл тәртіп барлық әскери, спорттық, оқу, өңшылық және қысқаұңғылы атыс қарулар мен оқ-дәрілерге қатысты. Әрекеттегі осы заңнамаға сәйкес Қазақстан Республикасы ІІМ мен оның жергілікті органдарына мыналар жүктеледі:

1. қарулар мен оқ-дәрілерді сақтау, есепке алу және қолдану тәртібіне бақылауды жүзеге асыру.

2. ату объектілерінде қару мен оқ-дәрілерді сақтауды қамтамасыз мүмкін болмағанда жабу.

3. ұйымдарға атыс қарулары және оқ-дәрілерді сақтау және өндіру тәртібі бұзған жағдайда сақтауға тыйым салу, бұл жағдайда қойма, база және сақтау жерлеріне мөр қойып қарулар мен оқ-дәрілерді алып қою.

Ұйымдар міндетті: қаруды алған күннен 1 айда кешіктірмен ПО-да 3-жылға әрекетте болатын қаруды сақтау құқығын беретін шешімін алу; атыс қарулары мен оқ-дәрілерді арнайы талапқа жауап беретін арнайы жабдықталған орындарда сақтау:

- басқа орындардан шектеу болу керек;
- еден, төбе, жабындысы мықты болуы керек;
- берік құлыппен екі есігі болған дұрыс;
- терезенің сыртында, немесе ортасында «темір тор» болуы керек;
- екі немесе одан да көп шепте дабыл-өрттік дабылнама орнатылуы қажет.

Аталған орынды ПО-да белгіленген тәртіпте орталық бақылау пультіне қосылған дабылнамаға қосылған арнайы «Күзет» қызметкерлерінің қорғауына берілуі тиіс. Мұндай қорғауға мүмкіндік болмаған жағдайда мұндай ғимараттар сыртқы жағында «Сирена» деген автономды дабылдар орнатылуы тиіс және жақын маңайдағы күзет бекеттеріне қосылуы тиіс:

- қару, оқ-дәрі орналасқан бөлмеде заттардың тізімі болу керек және қандай шкаф, сейф, қорапшаларда қандай нөмірмен белгіленіп, мөрленгені осы тізімге енгізілуі керек; атыс қаруларын темір шкафтармен көрсетілген қарулар арнайы аңшы қоғамының мүшесі болып табылатын аңшылармен аңшылық мақсатқа және спорттық мақсатқа қолданылады және сақталады.

Қиық және қысқа ұңғылы атыс қаруларына арналған оқ-дәрілер аңшылық билетін көрсету бойынша сауда мекемелерінің азаматтары қолданады және ПО-ң рұқсатымен сақтайды.

Аңшылық рұқсат билетін сатуда сатып алушылар мыналарды жазады: жүйе, сатып алынған аңшылық мылтықтың нөмірі мен калибрі.

Азаматтар қиық және қысқа ұңғылы аңшылық қаруды иелену кезінде бір ай мерзімде ПО-да жергілікті жері бойынша тіркетуі және сақтау рұқсатын алуы тиіс.

Атыс қаруларына билік етуші оның жабық шкафта немесе өзге орында мықты сақталуын, еркі жоқ бөгде адамдар мен балалардың кірмеуін қамтамасыз етуі керек және міндетті.

Қаруды иелену және сақтау (оның ішінде қысқа ұңғылы) құқығы мыналарға берілмейді: психикалық аурумен ауыратын адамға, дәрігердің көрсетуінсіз, спирт ішімдіктерін қолдану немесе есірткі заттарын қолданып қоғамдық тәртіпті жүйелі бұзушылар; қылмыстық іс қозғалған адамға; мемлекеттік немес өзге де ауыр қылмыстарға сотталғандар, аса қауіпті рецидивистер, сондай-ақ қару және жарылғыш заттарды қолданып қылмыс жасаған сотталғандар, еңбекке тартуға байланыста шартты түрде сотталғандар, халық шаруашылығын құруға бағытталған бас бостандығын айыру орындарынан шартты түрде босатылғандарға, түзеу жұмыстарына және еңбекқар ұжымдарға жіберілген сотталушыларға рұқсат берілмейді.

ПО-дағы нөмірсіз немесе өздігінен жасалған атыс қаруларын сақтауға рұқсаты берілмейді. Мұндай қарулар ПО-на өткізуге жіберіледі.

Аңшылар қоғамының мүшесі болып табылмайтын адамдарға аңшылық қиық және қысқа ұңғылы қаруларды сақтауға ПО-да рұқсат берілмейді.

ПО-ң рұқсатынсыз атыс қаруларын сатуға немесе беруге тыйым салынады.

Билік етуші қару жоғалған немесе ұрланған жағдайда дереу ПО-на хабарлауға міндетті.

ПО қарулар мен оқ - дәрілерді күту мен сақтаудың тәртібі.

Қарулар және оқ-дәрілерді ПО-да сақтау және күтіп ұстау тәртібінің жоғарыда айтылғаннан айырмашылығы жоқ. Қару және оқ-дәрілерді есепке алу № 642 2001 ж. 03.09. Қазақстан Республикасының ІІМ бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады және келесіндей құжаттарда көрсетіледі: қарулануды бекіту

және есепке алу кітабы, оқ-дәрілерді тарату-беру тізімі, қарулардың сапасын есепке алатын кітапша, ПО-да жеке бөлімше болғандықтан, өзінің қару және оқ-дәрілерді есепке алу кітабымен толықтырылады, сондай-оқ оқ-дәрілерді оқу тәжірибесіне шығару ведомостары, құжаттарды есепке алу және тарату алу және тіркеу журналымен, қарулану мен оқ-дәрілерді қабылдау тізімдерімен толықтырылады.

Жеке құрамға қару және оқ-дәрілерді беру тек қана ПО-ы бастығының рұқсаты бойынша қызмет атқару уақытындағы кезекшімен жедел тапсырмалар және жаттығулар жүргізу үшін беріледі жеке құрамға қаруды беру және қабылдау орынбасардың карточкасында бекітілген тәртіпте жүзеге асырылады.

ПО-да қаруды сақтау металикалық шкаф және ящиктерде қаруқабсыз, чехолсыз жүзеге асырылады. Қосымша оқжатар қарудың қасында сақталады (сәйкес жәшікте). Қысқа уақытқа тұрғылықты жерде орналасқан жағдайда өзінде сақталады.

Қызмет атқару кезінде, жаттығуларда, тәжірибелік атыстарда темір жолмен және автокөлікпен жүргенде тапанша қару қабында болу керек, автомат тасымал кезінде жинақталған болуы керек.

Егер де қару қолайсыз жағдайға ұшыраса (жаңбырға, жерге түссе және т.б.), онда мүмкіндігінше жақсылап сүртіп, май жағып, содан кейін сақтауға беру қажет. Шаң басып ыстық ауадағы аумақта, сондай-ақ ылғалды жерлерде қару қатаң көрсеткішпен сақталуы тиіс. Патрондар қарудан бөлек құрғақ жерде, күн түспейтін орында сақталады. Олармен жұмыс істеу кезінде соққыдан, ылғалдан сақтап, жол бермеу.

Гранатты қолдану, күту мен сақтау.

Гранаталар ағаш жәшіктерде сақталады, темір жәшік қорапшаларда: граната, сабы, тұтандырғыш ҚГЖБТ (қол гранатасының жаңартылған бірінғай тұтандырғышы) жеке қойылады. Қорапшаны ашу үшін арнайы пышақ болады. Қорапшаның қабырғасында және қақпағында маркерлері бар, онда мыналар көрсетіледі: қорапшадағы гранатаның саны, салмағы, граната мен, тұтандырғыш ҚГЖБТ гранатаны дайындаған завод нөмірі, партия нөмірі, дайындап шығарған жылы мен қауіптілік белгісі.

Алынып жүретіндерін қоспағанда барлық қосымша граната мен тұтандырғыш ҚГЖБТ арнайы өндірістік қорапшада сақталады. Жеке құрам гранатаны арнайы гранаталық сумкада алып жүреді. Тұтандырғыш ҚГЖБТ гранатадан бөлек салынады және қағазға оралған болу керек. Танкілерде (БТР, өздігінен жүретін –артиллериялық қондырғыларға) гранаталар мен оның тұтандырғыш ҚГЖБТ сөмкеге салынады.

Гранатаны зарядтау алдында және гранаталық сөмкеге салудан бұрын «тұтандырғыш ҚГЖБТ» жақсылап тексеріледі.

Қарау барысында гранатаның корпусында шаң-тозаңның жоқтығына назар аудару; тұтандырғыш ҚГЖБТ арналған түтікше бұзылмаған болуы керек; тұтандырғыш ҚГЖБТ таза болу керек.

Сынықтары бар тұтандырғыш ҚГЖБТ қолдануға жарамсыз.

Гранаталарды ылғалдан, арамдықтан, қатты соққыдан қорғау керек. Егер де ол залалданған болса, бірінші кезекте гранатаны жақсылап сүрту және жылы құрғақ бөлмеде келтіру және жолынның үстінде ұстап тұру.

Гранатаны аса қатаң бақылауда келтіру қажет. Гранаталық сөмкелерде ұзақ уақыт сақталатын гранаталар үнемі тексеріліп отыру керек. Жарамсыз гранаталар мен тұтандырғыш ҚГЖБТ қоймаға тапсырылады.

Гранатаны оқтауға (тұтандырғыш ҚГЖБТ қою) тек лақтыру алдында ғана рұқсат етіледі.

Әскери гранаталар тек оған үйренгендерге ғана беріледі. Әскери гранатамен жұмыс істеу, жарамсыз жерлерін орнына келтіру, сумкасыз гранатаны тасымалдауға, сондай-ақ жарылмаған гранатаны қозғауға тыйым салынады.

Қорытынды бөлім.

Бір қарудан дәл көздеп және бірдей жағдайда атқанда кездейсоқ жағдайларға байланысты жағдайда немесе және әрбір оқтың басқаларға сай келмейтін өзінің тию нүктесі болаынын, соның салдарынан оқтардың бытырауы орын алатын қарастырылды.

Жалпы жағдайды бір қарудан бірдей атылған оқтың (гранат) шашырау құбылысы – оқтардың (гранат) нақты шашырауы немесе шашырау траекториясы болып табылды.

Оқ бағыттарының жиықтығы өздігінен шашырау нәтижесінде алынған – бағыт бау(сноп) деп аталады. Бағыттың ортасынан, көздеу нүктесінің үстінен, қиятын нүктені, тиюдің орта нүктесі немесе шашырау орталығы деп аталды.

Оқтың және гранаталардың тию нүктесі орналасқан, қандай да бір бау траекториясын бұзып өткен аралық шашырау алаңы деп аталады. Шашырау алаңы «эллипс» пішінді болып келеді. Ату барысында тік бойымен жақын жерге атқанда шеңбер пішінін құрайды.

Шашырау пішінінен өткен перпендикулярлық сызықты олардың бұл шашырау (атыс) бағытына сәйкес келуі үшін, оны шашырау осі деп атайды.

Тию нүктесінен шашырау өсіне дейінгі қысқа аралықты жанама ауытқы (кейіндік) деп атайды.

Сабактың аяқталуына бес минут қалғанда қолданылған материалдық жабдықтардың, құжаттардың нормативтік жинақтардың талабы таныстырылды.

Әр оқулық сұрақтағы қателерді атап өту және көзге түскен, талаптанған тыңдаушыларды айтып өту қажет. Курсанттардың жетістіктерін, алға қойған мақсатқа жеткенін көрсету, курсанттарды бағалау.

Әдістемелік ұсыным ПӘС мәжілісінде талқыланып, мақұлданды.

2016 жылғы. «_____» _____ Хаттама №_____

ПӘС-ның төрағасы
полиция подполковнигі

С.Ж.Тоқтабеков